

Normen en richtwaarden

editie mei 2009

1

Uitscheidingscijfers

Diersoort	Uitscheiding in kg/dier, jaar		
	P ₂ O ₅	N	N derogatie
RUNDVEE			
Melkvee			
Melkkoeien met een melkproductie (in kg melk/jaar) van:			
maximaal 4 000	26	81	81
hoger dan 4 000 tot en met 4 250	26,5	83	83
hoger dan 4 250 tot en met 4 500	27	85	85
hoger dan 4 500 tot en met 4 750	27,5	87	87
hoger dan 4 750 tot en met 5 000	28	89	89
hoger dan 5 000 tot en met 5 250	28,5	91	91
hoger dan 5 250 tot en met 5 500	29	93	93
hoger dan 5 500 tot en met 5 750	29,5	95	95
hoger dan 5 750 tot en met 6 000	30	97	97
hoger dan 6 000 tot en met 6 250	31	99	99
hoger dan 6 250 tot en met 6 500	31,5	101	101
hoger dan 6 500 tot en met 6 750	32,5	103	103
hoger dan 6 750 tot en met 7 000	33	105	105
hoger dan 7 000 tot en met 7 250	34	107	107
hoger dan 7 250 tot en met 7 500	34,5	109	109
hoger dan 7 500 tot en met 7 750	35,5	111	111
hoger dan 7 750 tot en met 8 000	36	113	113
hoger dan 8 000 tot en met 8 250	37	115	115
hoger dan 8 250 tot en met 8 500	37,5	117	117
hoger dan 8 500 tot en met 8 750	38,5	119	119
hoger dan 8 750 tot en met 9 000	39	121	121
hoger dan 9 000 tot en met 9 250	40	123	123
hoger dan 9 250 tot en met 9 500	40,5	125	125
hoger dan 9 500 tot en met 9 750	41,5	125	127
hoger dan 9 750 tot en met 10 000	42	125	129
hoger dan 10 000	43	125	131
Vervangingsvee jonger dan 1 jaar	10	33	33
Vervangingsvee jonger van 1 jaar tot 2 jaar	19,2	58	58

Diersoort	Uitscheiding in kg/dier, jaar	
	P ₂ O ₅	N
Mestvee		
Zoogkoeien	28	65
Mestkalveren	3,6	10,5
Runderen jonger dan 1 jaar	7	22,3
Runderen van 1 tot 2 jaar	19,2	58
Andere runderen	29,5	77
VARKENS		
Biggen van 7 tot 20 kg	1,53	2,18
Beren	14,5	24
Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg	14,5	24
Andere varkens		
van minder dan 110 kg, tweefazevoeding	5,33	13
van minder dan 110 kg, driefazevoeding	5,33	13
van meer dan 110 kg	14,5	24
PLUIMVEE (onder voorbehoud van een bijsturing)		
Legrassen		
Legkippen, incl. (groot)ouderdieren	0,35	0,7
Opfokpoeljen van legkippen	0,18	0,35
Vleesrassen		
Slachtkuikens	0,22	0,58
Slachtkuiken ouderdieren	0,61	1,08
Opfokpoeljen van slachtkuiken ouderdieren	0,26	0,47
Struisvogels		
Struisvogels fokdieren	9,8	18
Struisvogels slachtdieren	4,5	8,6
Struisvogels van 0 tot 3 maanden	1,7	3,5
Kalkoenen		
Kalkoenen slachtdieren	1,05	1,70
Kalkoenen ouderdieren	1,47	2
Ander pluimvee	0,19	0,24
PAARDEN		
Paarden van meer dan 600 kg	30	65
Paarden en pony's van 200 tot 600 kg	21	50
Paarden en pony's van minder dan 200 kg	12	35
ANDERE DIERSOORTEN		
Konijnen		
Gesloten bedrijven per vrouwelijk konijn	4,76	7,42
Vetmesterij per dier	0,449	0,658
Kwekerij per vrouwelijk konijn	1,87	3,16
Geiten en schapen		
Geiten en schapen jonger dan 1 jaar	1,72	4,36
Geiten en schapen ouder dan 1 jaar	4,14	10,5
Nertsen		
Gesloten bedrijven per moederdier	1,82	3
Vetmesterij per dier	0,59	0,97
Kwekerij per moederdier	0,67	1,11

- Voor de diercategorie 'Melkkoeien' gelden deze uitscheidingscijfers enkel wanneer het voederrantsoen aan bepaalde voorwaarden voldoet. Meer informatie vindt u in de brochure 'Voederrantsoenen bij melkkoeien' die u kunt raadplegen op www.vlm.be of aanvragen in uw provinciale afdeling.
- Melkveebedrijven die kiezen voor derogatie moeten voor melkvee de einduitscheidingscijfers toepassen. Die vindt u in de kolom 'N derogatie'.
- Voor het berekenen van de nettostikstofuitscheiding mogen verliezen in rekening worden gebracht. Meer informatie vindt u in de brochure 'Stikstofverliezen' die u kunt raadplegen op www.vlm.be of aanvragen in uw provinciale afdeling.

Richtwaarden voor de samenstelling en de dichtheid van dierlijke mest

De onderstaande cijfers zijn richtwaarden. Met een mestanalyse kent u steeds de juiste samenstelling en weet u bijgevolg ook beter wat u op uw percelen gebruikt.

Bij aan- of afvoer van **derogatiemest** door een erkend mestvoerder, kunt u niet gebruikmaken van deze richtcijfers, maar moet de aanbieder van de mest vooraf een analyse laten uitvoeren. De analyseverplichting geldt voor ELK bedrijf, ook al past u geen derogatie toe op uw percelen. Derogatiemest is dierlijke mest die afkomstig is van runderen (uitgezonderd mestkalveren), paarden, geiten, schapen en de dunne fractie na het scheiden van varkensmest.

Mestcode	Diersoort	Vorm	N kg/ton	P ₂ O ₅ kg/ton	Dichtheid ton/m ³
Runderen					
1	Runderen	G	4,0	0,2	1,0
2	Runderen	M	4,8	1,4	1,0
3	Runderen	V	7,1	2,9	0,8
4	Mestkalveren	M	3,0	1,3	1,0
Varkens					
8	Zeugen, incl. biggen	G	2,0	0,9	1,0
9	Zeugen, incl. biggen	M	4,4	2,9	1,0
10	Zeugen, incl. biggen	V	7,5	9,0	0,8
11	Mestvarkens	G	5,8	0,9	1,0
12	Mestvarkens	M	8,1	5,0	1,0
13	Mestvarkens	V	7,5	9,0	0,8
14	Mestvarkens - brijbakken	M	9,2	4,9	1,0
499	Biggen	M	6,7	4,0	1,0
	Mestvarkens laagfosforvoeder	M	8,1	4,5	1,0
Pluimvee					
15	Leghennen	M	9,0	8,3	1,0
16	Leghennen	VD	29,8	26,2	0,6
17	Leghennen	VV	20,1	15,6	0,8
	Legkippen, incl. ouderdieren	V	28,5	18,5	0,5
18	Slachtkuikens	V	29,5	18,3	0,5
20	Opfokpoeljen	VD	29,8	26,2	0,6
21	Opfokpoeljen	VV	20,1	15,6	0,8
490	Opfokpoeljen	V	28,5	18,5	0,5
22	Ander pluimvee	V	17,4	19,3	0,5
23	Eenden	V	11,0	14,0	0,8
Andere diersoorten					
24	Schapen	V	8,3	3,5	0,8
25	Paarden	G	4,0	0,2	1,0
26	Paarden	V	5,0	3,0	0,7
27	Geiten	V	6,6	3,5	0,8

Andere diersoorten					
28	Nertsen	V	9,5	33,0	0,8
29	Nertsen	G	2,0	0,2	1,0
30	Konijnen	G	1,4	0,0	1,0
31	Konijnen	M	8,5	13,5	1,0
32	Konijnen	V	16,9	13,8	0,8
33	Konijnen in dieppitstal	V	13,4	12,7	0,7

Mestcode:

code voor invullen van de mestsoort op een mestafzetdocument via MTIL

Vorm:

M: mengmest - G: gier - V: vaste mest, niet afkomstig van leghennen - VV: vochtige, vaste mest afkomstig van leghennen - VD: voorgedroogde mest afkomstig van leghennen

Bemestingsregimes per kwetsbaar gebied

Het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest valt onder het kwetsbaar gebied water. Daarnaast bepaalt het Mestdecreet echter ook afbakeningen van o.a. natuur- en bosgebied en fosfaatverzadigd gebied. Voor percelen die in meerdere afbakeningen liggen, gelden de strengste bepalingen.

Aan elk perceel wordt één type kwetsbaar gebied toegekend. Binnen het toegekende kwetsbaar gebied zijn soms meerdere regimes mogelijk, afhankelijk van bepaalde keuzes die u maakt (bv. derogatie, toepassing van beheerovereenkomst water) of van wat de wetgeving oplegt (bv. ontheffing).

Algemene bemerkingen

- De opgegeven bemestingsnormen zijn maximale waarden. De optimale teelttechnische bemesting kan lager zijn afhankelijk van de bodemreserve en de teelt.
- De bemestingsnormen zijn inclusief de bemesting opgebracht door grazend vee. Dit betekent dat u rekening moet houden met de duur van begrazing en het aantal dieren per ha om de hoeveelheid dierlijke mest te berekenen die u, naast de begrazing, nog mag opbrengen.
- Het gebruik van slib van rioolwaterzuiveringsinstallaties op landbouwgrond is verboden.
- In de beschermingszone type I van grondwaterwingebieden mogen geen meststoffen opgebracht worden.
- Sommige beheerovereenkomsten kunnen bemestingsbeperkingen opleggen. Raadpleeg hiervoor uw contract(en).

Kwetsbaar gebied 'Water'

De volgende regimes zijn mogelijk:

Water 1: algemeen bemestingsregime

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar) ⁽¹⁾	N (kg/ha, jaar)				
		TOTALE N		N uit dierlijke mest	N uit andere meststoffen	N uit kunstmest
		niet-zand- grond	zandgrond			
Grasland	100	350	350	170	170	250
Maïs	85	275	265	170	170	150
Gewassen met lage N-behoefte ⁽²⁾	80	125	125	125	125	70
Andere leguminosolen dan erwten en bonen	80	0	0	0	0	0
Suikerbieten	80	220	220	170	170	150
Graangewassen	85	275	265	170	170	175
Andere gewassen	85	275 ⁽³⁾	275 ⁽³⁾	170	170	175 ⁽³⁾⁽⁴⁾

- (1) P_2O_5 -bemesting uit kunstmest is verboden, met uitzondering van:
- 20 kg P_2O_5 /ha, jaar als startfosfor om teelttechnische redenen.
 - 50 kg P_2O_5 /ha, jaar voor fruitteelten en tuinbouwteelten die in aanmerking komen voor verhoogde bemesting om teelttechnische redenen.
 - Teelten uit de gewasgroep 'andere leguminosen dan erwten en bonen': aangezien hiervoor geen N-bemesting mag gebeuren, mag de volledige P_2O_5 -bemesting (80 kg P_2O_5 /ha) met kunstmest gebeuren.
 - Percelen waarvoor u over een toelating van de Mestbank beschikt: op basis van de resultaten van een staalname kunt u bij de Mestbank een toelating aanvragen om uitzonderlijk toch een fosfaatbemesting uit kunstmest toe te passen.
- (2) Gewassen met lage stikstofbehoefte zijn: witloof en cichorei, fruit, sjalotten, uien, vlas, erwten en bonen.
- (3) Maximaal 345 kg N/ha, jaar bij opeenvolging van bepaalde tuinbouwteelten, mits verhoogde bemesting wordt aangevraagd via de verzamel aanvraag (ALV).
- (4) Voor fruitteelten, graszoden en bepaalde tuinbouwteelten mag de 'Totale N' volledig met kunstmest ingevuld worden.

Water 2: met derogatie

Op percelen waarop derogatie van toepassing is, gelden de volgende bemestingsnormen. Derogatie kan enkel aangevraagd worden voor een beperkt aantal teelten of teeltcombinaties (derogatiegewassen). Daarom vindt u in de onderstaande tabel ook enkel die teelten en teeltcombinaties terug.

Voor een uitgebreide toelichting over de toepassing van derogatie verwijzen we naar de Mestgazet nr. 5 die u kunt raadplegen op www.vlm.be of aanvragen in uw provinciale afdeling.

Derogatiegewas	P_2O_5 (kg/ha, jaar) ⁽¹⁾	N (kg/ha, jaar)				
		TOTALE N		N uit dierlijke mest = derogatiemest! ⁽²⁾	N uit andere meststoffen	N uit kunstmest
		niet-zandgrond	zandgrond			
Grasland	100	350	350	250	170	250
Maïs voorafgegaan door gras	85	275	260	250	170	150
Wintertarwe gevolgd door niet-vlinderbloemig vanggewas	85	275	260	200	170	175
Voederbieten	85	275	260	200	170	175
Suikerbieten	80	220	220	200	170	150

(1) Voor P_2O_5 -bemesting uit kunstmest geldt dezelfde beperking als bij het algemeen bemestingsregime (Water 1 – ⁽¹⁾).

(2) Derogatiemest is mest van rundvee (behalve mestkalveren), paarden, geiten, schapen en de dunne fractie die het resultaat is van een scheiding van varkensmest die voldoet aan bepaalde voorwaarden.

Water 3: met beheerovereenkomst Water (BO water)

Als u de beheerovereenkomst water toepast op uw perceel, dan zijn specifieke bemestingsnormen van kracht, zoals contractueel bepaald. Enkel percelen met de bemestingsnorm 'Water' die binnen welbepaalde gebieden liggen, komen in aanmerking voor BO water. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de twee verschillende bemestingsregimes die van toepassing kunnen zijn. Welke tabel geldt, is afhankelijk van de startdatum van uw contract.

Water 3a: contracten met een startdatum vóór 01/01/2007

Gewasgroep	P_2O_5 (kg/ha, jaar) ⁽¹⁾	N (kg/ha, jaar)				
		TOTALE N		N uit dierlijke mest	N uit andere meststoffen	N uit kunstmest
		niet-zandgrond	zandgrond			
Grasland	100	280	280	140	170	250
Maïs	85	200	200	140	170	150
Gewassen met lage N-behoefte ⁽²⁾	80	100	100	100	100	70
Andere leguminosen dan erwten en bonen	80	0	0	0	0	0
Suikerbieten	80	200	200	140	170	150
Graangewassen	85	175	175	140	170	175
Andere gewassen	85	200	200	140	170	175

(1) Voor P_2O_5 -bemesting uit kunstmest geldt dezelfde beperking als bij het algemeen bemestingsregime (Water 1 – ⁽¹⁾).

(2) Gewassen met lage stikstofbehoefte zijn: witloof en cichorei, fruit, sjalotten, uien, vlas, erwten en bonen.

Water 3b: contracten met een startdatum vanaf 01/01/2007 of later

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar) ⁽¹⁾	N (kg/ha, jaar)				
		TOTALE N		N uit dierlijke mest	N uit andere meststoffen	N uit kunstmest
		niet-zand- grond	zandgrond			
Grasland	100	245	245	140	170	245
Mais	85	192	185,5	140	170	150
Gewassen met lage N-behoefte		niet van toepassing ⁽²⁾				
Andere leguminosen dan erwten en bonen		niet van toepassing ⁽²⁾				
Suikerbieten	80	154	154	140	154	150
Graangewassen	85	175	175	140	170	175
Andere gewassen	85	192	192	140	170	175

⁽¹⁾ Voor P₂O₅-bemesting uit kunstmest geldt dezelfde beperking als bij het algemeen bemestingsregime (Water 1 – ⁽¹⁾).

⁽²⁾ Op percelen met teelten van de gewasgroep 'Gewassen met lage stikstofbehoefte' en 'Andere leguminosen dan erwten en bonen' kan de beheerovereenkomst water, waarvan het contract start vanaf 1 januari 2007 of later, niet toegepast worden.

Kwetsbaar gebied 'Natuur'

Onder het kwetsbaar gebied natuur vallen:

1. de gewestplanbestemmingen natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden, natuureservaten en bosgebieden met verstrenging;
2. de bestemmingen bos en natuur en reservaat van de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

In het kwetsbaar gebied natuur geldt het bemestingsverbod. Enkel op grasland kan een minimale bemesting gebeuren door rechtstreekse uitscheiding (begrazing) van maximum 2 GVE/ha, jaar. Sommige percelen in het kwetsbaar gebied natuur kunnen afwijken van dit bemestingsverbod.

Volgende regimes zijn mogelijk:

Natuur 1: algemeen bemestingsregime

	P ₂ O ₅ (kg/ha, jaar) ⁽¹⁾	N (kg/ha, jaar)				
		TOTALE N		N uit dierlijke mest	N uit andere meststoffen	N uit kunstmest
		niet-zand- grond	zandgrond			
Grasland	2 GVE ⁽¹⁾	2 GVE ⁽¹⁾⁽²⁾	2 GVE ⁽¹⁾⁽²⁾	2 GVE ⁽¹⁾	0	0 ⁽²⁾
Akker	0	0 ⁽²⁾	0 ⁽²⁾	0	0	0 ⁽²⁾

⁽¹⁾ 2 GVE: bemesting enkel via begrazing door maximum 2 grootvee-eenheden/ha op jaarbasis

2 GVE komt overeen met een 170 kg N/ha, jaar en 60 kg P₂O₅/ha, jaar. Deze hoeveelheden mogen uitsluitend door begrazing afgezet worden.

⁽²⁾ Voor percelen gelegen in de afbakening 'Potentieel belangrijk grasland' in de hierboven vermelde bestemmingen kan de beheerovereenkomst 100 kg N/ha uit kunstmest (BKM) jaarlijks aangevraagd worden via de verzamelaanvraag van het ALV. Bij goedkeuring mag 100 kg N/ha uit kunstmest toegepast worden.

Natuur 2: met huiskavel

Voor percelen met het kenmerk 'huiskavel' (H) gelden de bemestingsregimes van het kwetsbaar gebied 'Water' (Water 1, 2, 3a of 3b).

Natuur 3: met ontheffing

Voor percelen met het kenmerk 'ontheffing' (O) gelden de bemestingsregimes van het kwetsbaar gebied 'Water' (Water 1, 2, 3a of 3b). Deze normen zijn gelijkgesteld met die van natuur 2.

Kwetsbaar gebied 'Fosfaat'

Dit zijn de fosfaatverzadigde gebieden. Aan percelen gelegen in dit kwetsbaar gebied wordt een beperking opgelegd op de toediening van fosfaat. Voor de toegelaten hoeveelheden stikstof gelden de bemestingsnormen van het gebied waarin het perceel gelegen is.

De fosfaatverzadigde gebieden worden door de Vlaamse Regering afgebakend.

Fosfaat 1: algemeen bemestingsregime

Gewasgroep	P ₂ O ₅ ⁽¹⁾ (kg/ha, jaar)
Alle	40

⁽¹⁾ Voor P₂O₅-bemesting uit kunstmest geldt dezelfde beperking als bij het algemeen bemestingsregime (Water 1 – ⁽¹⁾) met een maximum van 40 kg/ha jaar.

Fosfaat 2: uitzondering voor percelen met een laag fosfaatbindend vermogen

Enkel van toepassing op percelen waarvoor u beschikt over een attest van de Mestbank.

Gewasgroep	P ₂ O ₅ ⁽¹⁾ (kg/ha, jaar)
Grasland	90
Maïs	80
Gewassen met lage stikstofbehoefte	70
Andere leguminosen dan erwten en bonen	70
Suikerbieten	70
Graangewassen	70
Andere gewassen	70

⁽¹⁾ Voor P₂O₅-bemesting uit kunstmest geldt dezelfde beperking als bij het algemeen bemestingsregime (Water 1 – ⁽¹⁾).

4

Uitrijbepalingen

Algemene verbodsbepalingen

Het is verboden om meststoffen te spreiden:

- op zondagen en feestdagen, met uitzondering van kunstmest;
- vóór zonsopgang en na zonsondergang;
- op drassig, ondergelopen, bevroren of besneeuwd land;
- binnen 5 meter van bevaarbare en onbevaarbare waterlopen van eerste, tweede en derde categorie; deze afstand bedraagt 10 meter in VEN-gebied en op hellende percelen (meer dan 8 %) grenzend aan een waterloop;
- voor percelen gelegen in de 'Noordzeekustzone' op zaterdag, uitgezonderd kunstmest.

Verbodsperiode

Soort mest / gebied	Uitrijverbodsperiode	
Dierlijke mest, andere meststoffen en kunstmest	tot en met 15 feb.	vanaf 1 sep.
Dierlijke mest in de landbouwstreek Polders	tot en met 15 feb.	vanaf 15 okt.
Stalmest, champost	tot en met 15 jan.	vanaf 15 nov.
Andere meststoffen en bewerkte dierlijke mest met lage N-inhoud of trage N-vrijstelling	geen uitrijverbod mits geldig attest	
N uit kunstmest op overkapte landbouwgrond	geen uitrijverbod	

Voor een aantal tuinbouwteelten, graszoden en fruitbomen kan onder bepaalde voorwaarden nog bemest worden tijdens de winterperiode.

Hiervoor is een aparte toelichting beschikbaar ('*Toelichting bij de bemesting tijdens de winterperiode voor tuinbouwgewassen en fruit*'), die u kunt raadplegen op www.vlm.be of aanvragen in uw provinciale afdeling.

Aanwendingswijze

Teelt	Aanwendingswijze
Grasland	Zode-injectie, sleepslangtechniek, sleufkouter
Niet-beteelde landbouwgrond	Mestinjectie, inwerken binnen 2 uur na spreiden ⁽¹⁾
Beteelde landbouwgrond ander dan grasland	Mestinjectie, sleepslangtechniek

⁽¹⁾ Bij spreiden op zaterdag moet de mest onmiddellijk ondergewerkt worden.

Dierlijke mest en andere meststoffen moeten als volgt worden toegediend:

- Toegediende meststoffen mogen niet afspoelen.
- Andere meststoffen, stalmest en champost moeten binnen de 24 uur worden ondergewerkt, voor zover ze arm zijn aan ammoniakale stikstof. Dat houdt in dat de hoeveelheid ammoniakale stikstof lager is dan 20 % van de totale hoeveelheid stikstof.
- Hoeven niet ondergewerkt te worden:
 - stalmest of champost op grasland;
 - stalmest of champost voor houtige teelten;
 - spuistroom;
 - compost.
- Effluënten van bewerking of verwerking van dierlijke mest, met een laag gehalte aan ammoniakale stikstof (< 1 kg / 1 000 kg of liter) moeten niet worden ingewerkt, mits u over een geldig attest beschikt.
- Op steile hellingen moeten meststoffen als volgt worden toegediend:

Helling	Teelt	Aanwendingswijze
> 8 %	Beteelde landbouwgrond	<i>Dierlijke mest, vloeibare andere meststoffen:</i> zode-injectie of mestinjectie
	Niet-beteelde landbouwgrond	<i>Dierlijke mest:</i> mestinjectie, direct onderwerken in één werkgang <i>Vloeibare kunstmest, andere meststoffen:</i> direct onderwerken in één werkgang <i>Vaste kunstmest of vaste andere meststoffen:</i> < 1 uur onderwerken
> 18 %	Alle landbouwgrond	<i>Kunstmest, dierlijke mest:</i> verboden (enkel begrazing toegelaten)

Opslag op kopakker

De opslag in agrarisch gebied van vaste dierlijke mest en/of van mengmest in een tijdelijke opslag op de akker, bedoeld om te worden uitgespreid, is niet onderhevig aan de milieuvergunningsplicht als de opslag maximaal drie opeenvolgende maanden duurt en de volgende voorwaarden worden gerespecteerd:

- De afstand tot de perceelsgrens en oppervlaktewater bedraagt ten minste 10 meter.
- De afstand tot woningen van derden bedraagt ten minste 100 meter.
- Mestsappen mogen niet afvloeien naar oppervlaktewater en/of niet- landbouwgrond (o.a. wegen).

Algemene info

Op werkdagen is de Mestbank open van 9.00 uur tot 11.30 uur (in de namiddag op afspraak) en telefonisch bereikbaar van 9.00 uur tot 12.00 uur en van 14.00 uur tot 16.00 uur.

VLM Antwerpen - Cardijnlaan 1 - 2200 Herentals - tel. 014 25 83 00
 VLM Limburg - Koningin Astridlaan 10 - 3500 Hasselt - tel. 011 29 87 00
 VLM Oost-Vlaanderen - Ganzendries 149 - 9000 Gent - tel. 09 244 85 00
 VLM Vlaams-Brabant - Diestsevest 25 - 3000 Leuven - tel. 016 31 17 00
 VLM West-Vlaanderen - Velodroomstraat 28 - 8200 Brugge - tel. 050 45 81 00

e-mail: info@vlm.be <http://www.vlm.be>

Colofon

Normen en richtwaarden
 verantw. uitg.: ir. Guido Clerx,
 wnd. gedelegeerd bestuurder VLM

mei 2009